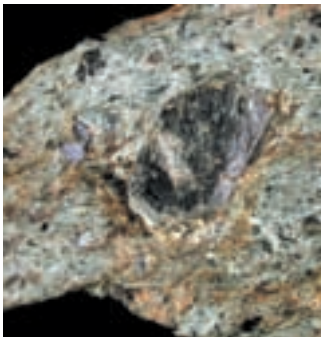

Minerali Košenjaka

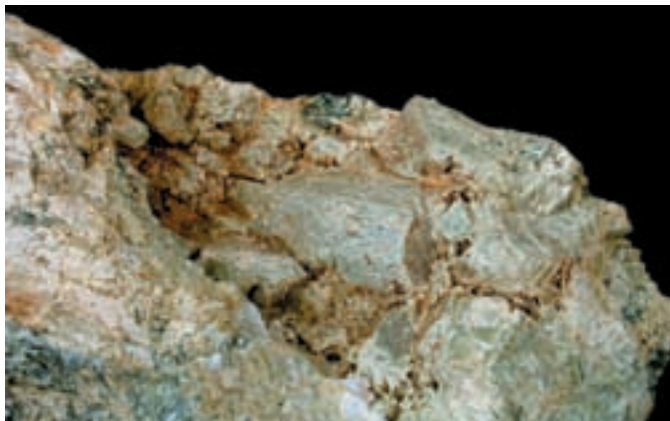
Zmago Žorž

*Avgit s Košenjaka; 21 x 13 mm.
Najdba in zbirka Zmaga Žorža.
Foto: Ciril Mlinar*

Pred skoraj desetimi leti sem obiskal gospoda Čevnika na Dobrovi pri Dravogradu, kraju, ki je večini zbiralcev znan kot nahajališče dravita v temeljih njegove hiše. Beseda je nanesa tudi na stare čase in naše prednike. Ko sem ga vprašal, ali pozna še kakšno posebnost iz sveta kamnin in mineralov, mi je povedal, da je njegov oče enkrat na leto zjutraj peš odšel od doma nekam na drugo stran Drave in se zvečer vrnil s *federvajsom*, ki ga je nato doma z nožem nastrgal in prah uporabil predvsem kot smukec za lažje sezuvanje škornjev. Takoj sem vedel, da govori o lojevcu, čeprav do takrat tega ljudskega poimenovanja še nisem slišal. Opis lokacije »na drugi strani Drave« ni zvenel zelo obetavno. Od takrat nisem imel več miru. V pregledani literaturi o lojevcu nad Dravogradom pa nisem našel nobenega namiga.

Nekega poletnega popoldneva sem se z avtom odpeljal proti Dravogradu, da poskusim srečo na Košenjaku. Iz Dravograda sem intuitivno zavil na Vič. Sredi naselja sem zavil desno ter brez jasnega cilja navzgor. Sledilo je nekaj križišč. Zaslišal sem glas žage pri domačiji Kališnik in zapeljal na dvorišče, da se z domačimi malo pogovorim in jih na koncu še vprašam, če poznajo kakšne zanimive kamnine in morda federvajs. Kar je sledilo, sodi v rubriko »Saj ni res, pa je«! Ne samo, da so poznali **lojavec**, celo pridobivali so ga v rovu nad svojo hišo. Pred drugo svetovno vojno in med njo je bil tu manjši rudnik, katerega vhod je zdaj zarušen. Na strojno poravnem pašniku pa sem še vedno našel vzorce lojevčevega

*Svetlozelen do rjavozelen diopsid, 15 x 8 mm, na podlagi iz drobnih igličastih kristalov aktinolita s Košenjaka. Najdba in zbirka Zmaga Žorža.
Foto: Ciril Mlinar*

skrilavca. Kljub večletnemu iskanju in povpraševanju v arhivih doma in Avstriji mi še vedno ni uspelo najti pisnih virov o rudniku lojevca na Košenjaku.

Gospodar Kališnik me je odpeljal tudi do svežega odkopa na ovinku traktorske vlake, kjer so v marmorju opazili zlato obarvane vključke minerala s kovinskim sijajem. V skalnatem pobočju nad traktorsko vlako sem našel 3 m visok izdanek z zelo različnimi kamninami in minerali. Največ je sivoga plastnatega marmorja, ki je na nekaterih mestih okremenjen. Med marmorjem so do 50 cm debele plasti olivnozelenega drobnozrnatega kloritnega amfibolita, v katerem so ozke razpoke zapolnjene z večinoma debelozrnatim masivnim mineralom. Redki so bili dolgoprizmatski olivnozeleni kristali, dolgi do 1 cm. Rentgenska analiza na Graški univerzi je pokazala, da gre za **diopsid**, ki sodi med piroksene. Na avstrijski strani Golice je diopsid sicer znan, vendar ne v kristalih in ne v taki barvi. V eni od razpok sem našel poleg diopsida 1 cm velik zelen kristal **titanita** steklastega sijaja in zraven še nekaj milimetrskih kristalov. V srednji plasti izdanka je v do 10 cm debeli žili **aktinolit** intenzivne zelene barve v tankih žarkastih kristalih. Zraven so ponekod kristali **flogopita** in **avgita**. V marmorju je veliko drobnih zrn **pirita**, ki zaradi preperavanja obarva marmor rjavo. V razpokah v marmorju so bili do 1 cm veliki romboedrski kristali **kalcita**, drobni kristali **sadre** ter redki do 1 mm veliki rdečerjavni kristali **rutila**.

Pa poglejmo še geološko zgradbo širše okolice. Od mejne črte med Slovenijo in Avstrijo po grebenu Košenjaka se spušča strmo pobočje proti Jelenkovem grabnu. Na najvišjem delu pobočja so almandinovi blestniki s kristali **almandina**, velikimi do 1 cm. Večinoma so prekriti z limonitom. Kljub temu še vedno kažejo kristalne ploskve rombskega dodekaedra. Osrednji del pobočja pod almandinovim blestnikom gradijo biotitno-kloritni skrilavci, najnižji del pobočja pa večinoma kloritno-amfibolovi skrilavci, amfibolit in uralitizirani diabaz ter filit. Redke so žile pegmatitnega gnajsa, beli do sivi plastnati marmorji, kvarciti in serpentinit. V serpentinitu pod cerkvico Sv. Urbana sem našel prvič pri nas mineral **cabrerit**, ki je Mg varianta annabergita. V istem izdanku serpentinita so do 5 cm debele plasti belega do zelenega minerala iz skupine amfibolov, **antofilita**, z značilnimi žarkastimi skupki s premerom do 2 cm.

Vsi opisani litološki členi so del metamorfne kobanske serije. Ker je precej zaraščeno pobočje Košenjaka po svoji sestavi zagotovo edinstveno pri nas, bi ga bilo treba podrobneje raziskati.

Literaturni viri:

- Mioč, P., M. ŽNIDARČIČ, 1978: *Osnovna geološka karta in Tolmač lista Slovenj Gradec*. Zvezni geološki zavod, Beograd.
 ŽORŽ, Z., V. PODGORŠEK, A. REČNIK, P. MIOČ, 1999: *Minerali Pohorja in Kobanskega*. Samozaložba, Radlje ob Dravi.
 ŽORŽ, Z., 2000: *Skriti zakladi – minerali Koroške*. Koroški zbornik 3, str. 161-179. Zgodovinsko društvo za Koroško, Ravne na Koroškem.

Antofilit s Košenjaka; 5 x 3 cm. Najdba in zbirka Zmaga Žorža. Foto: Miha Jeršek

Flogopit na aktinolitu s Košenjaka; 5 x 3 cm. Najdba in zbirka Zmaga Žorža. Foto: Miha Jeršek